

BUTLLETÍ ELECTRÒNIC DE LA SOCIETAT CATALANA DE CIÈNCIA-FICCIÓ I FANTASIA

Primavera de 2011. Número 27

EDITORIAL

Carta oberta al nou Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Honorable Senyor,

Des d'aquest humil butlletí, volem donar-li l'enhorabona pel càrrec i desitjar-li sort (que la necessitarà). Volem també expressar-li el nostre condol i respecte per la feixuga tasca que li espera: ben bé una versió moderna dels dotze mítics treballs d'Hèrcules o de la lluita del Falcó Mil·lenari contra l'Estrella de la Mort de l'Imperi Galàctic. I, per últim, encara que li sembli un afer d'una altra galàxia, gosem parlar-li de la ciència-ficció i la fantasia en llengua catalana, un petit món de la nostra cultura mil·lenària que sol·licita uns quants minuts (no gaires, de debò) de la seva atenció.

Voldríem fer-li saber els objectius de la nostra associació (Societat Catalana de Ciència-ficció i Fantasia, SCCFF), pretensions honestes que graviten al voltant de tres pilars indestructibles:

1. Normalitzar la ciència-ficció i la fantasia en l'àmbit de la llengua catalana i normalitzar la llengua catalana en l'àmbit de la ciència-ficció i la fantasia (semblen frases invertides, però si les rellegeix veurà que tenen prou suc).
2. Treballar pel coneixement i reconeixement dels gèneres esmentats, tot entenent que cal que siguin presents en diferents àmbits de la cultura, des dels mitjans de comunicació, a les institucions culturals i els cercles d'erudició (pretensió òbvia si algun dia aspirem a ser un país normal).
3. Ser una plataforma que promogui dignificar als mitjans de comunicació, editors, distribuïdors cinematogràfics, entre altres, la ciència-ficció i la fantasia, i aconseguir que obres que es publiquin o s'exhibeixin a Catalunya siguin traduïdes a la llengua catalana (en definitiva: tenir un corpus literari i cultural com té qualsevol altra cultura).

Vostè sap millor que ningú que, a casa nostra, la ciència-ficció i la fantasia són considerats subgèneres d'escassa o nul·la repercussió, tant en el camp literari com en el pròpiament cultural. Per altra banda, som conscients d'arrossegar un problema afegit: defensar aquests gèneres des de la catalanitat. L'informe encarregat el 2009 per l'Associació d'Editors en Llengua Catalana i el Gremi d'Editors sobre hàbits de lectura i compra de llibres, conclou que el castellà, a Catalunya, és la llengua habitual de lectura del 73,1% de la població (i això entre els que llegeixen!). Pel que fa al cinema, no cal que li recordem que la situació encara és més pobre.

Posats a igualar-li la festa, no ens estarem de recordar-li que les noves tecnologies del coneixement i la comunicació han capgirat el panorama de distribució i consum cultural. El negoci de les empreses de telefonia i els fabricants d'ordinadors, telèfons mòbils i altres ginys, va per un camí inversament proporcional al que obtenen els creadors dels continguts que circulen amb tanta alegria i gratuïtat per la xarxa. Al final de la cua, es troba la modesta ciència-ficció i fantasia en català, mirant-s'ho tot amb perplexitat.

Com a país normal que som (o que hauríem de ser), reivindiquem el lloc a la cultura que pertoca a la ciència-ficció. Confiam en què vostè, el nostre Conseller, mascaró de proa capaç de virar a babord o a estribord contra vents i mareas, serà capaç d'aconseguir aquesta fita insòlita.

Que la Força l'acompanyi!

NOTICIES

Còmic i aeronàutica a la Biblioteca de la UPC

A partir d'aquest curs, la Biblioteca del campus de la UPC de Terrassa compta a la seva primera planta amb una nova col·lecció de còmics dedicada a temes aeronàutics en el més ample sentit de la paraula ja que inclou tant volums basats en temes reals com d'altres clarament de Ciència-ficció i estils tan diversos com el manga o els superherois. Segons declara Jordi Ojeda, responsable

del projecte, en una entrevista realitzada per al diari digital Aterrassa.cat "Els còmics realistes tenen l'avantatge que els pots utilitzar per analitzar un moment o situació determinats. Els de ciència-ficció, per altra banda, tenen un punt d'anticipació

tecnològica. És a dir, a través d'ells pots albirar com serà la tecnologia del futur."

La col·lecció consta ara mateix de 35 volums (*Flash Gordon*, d'Alex Raymond; *Delta 99* de Carlos Giménez; *Diario de guerra*, d'Hugo Prat; *Sky Masters*, de Jack Kirby; *Capitan Harlock* de Matsumoto; *Valerian*, de Mézières i Christin; *L'incal* de Moebius i Jodorowsky; *Los naufragos del tiempo*, de Paul Gillon i Jean Claude Forest, i *Diario de guerra* de Solano Lopez) però ja s'ha confeccionat una segona llista d'adquisicions amb vistes a ampliar-la.

La consulta i lectura d'aquests llibres és oberta a qualsevol usuari de la biblioteca tot i que només els membres de la comunitat universitària gaudeixen del dret a préstec.

"Operació Lem" a KOSMOPOLIS

KOSMOPOLIS, la Festa de la Literatura Amplificada, biennal que es defineix com "una festa-laboratori on la literatura és la protagonista en totes les seves vessants en interacció amb les arts i les ciències", celebra en aquesta seva sisena edició un acte d'homenatge a Stanislaw Lem (1921-2006) amb motiu del norantè aniversari del seu naixement.

Sota el lema Operació Lem, i amb la col·laboració de l'*Instituto Polaco de Cultura*, de Madrid, se li dedicarà un monogràfic especial, amb debats, material audiovisual inèdit i la presentació de la performance de Lukasz Szalankiewicz (més conegut com a Zeinal)

inspirada en el seu llibre *Glos Pana (La veu de l'amo)*, i centrada en el problema de descodificar el missatge de vida extraterrestre, com si es realitzés "un intent" de comunicació utilitzant codis estranys.

Enguany se celebra també el cinquantè aniversari de la publicació de *Solaris*, obra cabdal de la CF de tots els temps coneguda també per la versió cinematogràfica que Andrej Tarkovskij dirigí en l'any 1971.

Fotografia de Stanislaw Lem feta per Mariusz Kubik a l'octubre del 2005.

Segona edició de BookCamp a KOSMOPOLIS

Animats per l'èxit obtingut en la primera edició que tingué lloc el propassat 23 d'octubre, l'equip organitzador ja ha posat fil a l'agulla per garantir la continuïtat d'aquest

esdeveniment aquest cop dins de la sisena KOSMOPOLIS.

Quan pugueu llegir aquest butlletí el període de suggeriments d'idees per a la propera edició del BookCamp ja serà, malauradament, tancat però, encara som a temps d'apuntar-nos com a públic per a participar en

alguna de les interessants propostes per a l'edició d'enguany que se celebrarà els dies 25 i 26 de Març al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (Carrer Montalegre, 5).

Les sessions proposades són "Que fem per a que ens llegeixin", destinada a compartir les tàctiques que poden emprar autors i editors amb poc ressò mediàtic per a ser llegits i retenir els lectors, o com augmentar la seva presència en les xarxes socials; "La integració entre el llibre físic i el virtual", on un autor narrarà en primera persona la seva experiència en el pas d'una obra literària des de l'espai virtual d'una web a l'espai físic d'un llibre editat; "Compartir no és robar", que debatrà sobre els límits de la legalitat en el préstec de llibres digitals i dels espais teòricament legals creats a la xarxa per a compartir-los: "Lostologia" sobre les característiques i els secrets els secrets de la narrativa transmediàtica del món de ficció de la sèrie Lost, un dels fenòmens narratius més espectaculars dels darrers anys, "Els drets del lector digital" amb la intenció d'aprofundir especialment en el sector del llibre electrònic; "DRM: la millor jugada del diable", que ha de servir per a aclarir que és els DRM (Digital Rights Management) i de quina manera afecta als lectors i, indirectament, als editors, i "Petits formats per als petits" que servirà per a parlar de mètodes àgils de familiarització amb l'escriptura i la il·lustració per a nens i nenes i tindrà a més una sessió pràctica oberta a la participació de la canalla. També hi haurà sessions dedicades a la lectura virtual, a la nova plataforma lliure de creació i publicació col·lectiva Booki (presumiblement aquesta sessió serà en anglès), i tallers de publicació en línia, de microrelats.

Trobareu tota la informació que necessiteu a:

<http://kosmopolis2011.pbworks.com>

Convocada la tercera edició dels premis ICTINEU

Els organitzadors dels premis ICTINEU ens fan arribar la notícia de l'inici del procés de votació dels premis d'enguany que ha d'escollir les millors obres publicades durant l'any 2010 en les següents categories:

Millor novel·la original en català
 Millor relat original en català
 Millor novel·la traduïda al català
 Millor relat traduït al català

Igual que en les edicions anteriors, hi ha dues

rondes de votació: la primera, oberta a tothom durarà fins al 31 d'agost a partir d'aquí s'establiran els finalistes i començarà la segona ronda on hi podran votar els membres de les Ter-Cat i els de la SCFF.

Aquesta segona ronda es tancarà el 31 d'octubre d'enguany.

Trobareu més informació així com el llistat de candidats i el formulari per a votar a: <http://sites.google.com/site/premiictineu/>

Animeu-vos a participar!

NOTA: Si de cas hi trobeu a faltar alguna obra, no us n'estigueu de comunicar-ho als organitzadors abans del 31 de març.

XVIII Ter-Cat

El passat 26 de febrer Granollers va acollir les XVIII Ter-Cat (Tertúlies Catalanes de ciència-ficció, fantasia i terror). Va ser el primer cop que les tertúlies viatjaven al Vallès Oriental.

A la trobada hi van assistir 23 persones provinents especialment de les comarques barcelonines i de Girona però es van trobar a faltar assistents de la mateixa Granollers. Es va seguir fil per randa amb el planning del

dia: Trobada a la Plaça Corona on es van fer els primers cafès, un passeig per la Vila on es visitaren algunes de les principals llibreries generalistes i també especialitzades en còmic i jocs de taula i finalment un dinar amb les mil tertúlies que anaven sorgint entre els assistents. Algunes de les darreres sèries de ciència-ficció ofertes per TV3 (Fringe, Misfits...) van ser-ne les protagonistes. A destacar que l'autora Isabel del Río va presentar la seva darrera novel·la, *La casa de la Torre* (La Galera).

També s'ha esmentat la crida que es feu als membres i simpatitzants de les Ter-Cat, a fi de comptar amb tot tipus d'ajuda a l'hora de llegir (i si és possible, traduir) relats en anglès que arriben contínuament amb la intenció de ser publicats a la revista Catarsi. Així mateix es van demanar voluntaris per a assumir nous projectes que poc a poc van arribant en forma de col·laboracions.

La propera Ter-Cat, encara sense seu definida, se celebrarà presumiblement després de setmana santa.

Nova exposició de Jordi Gort

**EXPOSICIÓ
JORDI GORT**
**MOSTRA
D'ORIGINALS**
DEL 15 AL 31 DE MARÇ DE 2011
**INAUGURACIÓ
15 DE MARÇ A LES 20 H.**
**SALA GARCIA SARRAMONA
C/ CALDERERIES 6 LLEIDA**

Un total de 30 originals sobre cartolina de mida DIN A4, formen la nova exposició que el nostre company Jordi Gort té oberta durant la segona quinzena d'aquest mes de març a la sala Garcia Sarramona del carrer Caldereries de Lleida. Els dibuixos formen part de la il·lustració del seu *Manual de Supervivència Estel·lar* del qual el primer volum, ressenyat al nostre butlletí número 25, ja està a la venda.

Els seus temes van referits, com ja és habitual en l'autor, a trobades arreu de la galàxia entre éssers desconeguts pertanyents a civilitzacions alienes així com també a anècdotes sobre la exploració de l'univers.

Volem fer notar la originalitat de la tècnica, inventada pel mateix Gort, que combina els llapis de colors amb retoladors negres i corrector "Típlex". Si us enamoreu d'algun dels dibuixos, cosa que pot passar fàcilment, el podeu adquirir a la mateixa exposició.

CRÓNICA

Sorpresa a l'Instituto Cervantes

Alguna cosa es belluga dins del món de la ciència-ficció quan tot un Instituto Cervantes, de sempre reaci davant del que considera gèneres "menors", s'ha plantejat, de cara a l'any 2012, l'engegar a les seves diferents seus un programa de cursos i activitats destinats a la defensa i la difusió del gènere. Sembla demostrat que en èpoques de crisi, quan el futur és més incert, és quan la CF gaudeix de més empenta.

Com a preludi d'aquest programa, s'han celebrat durant aquest més de febrer un parell de taules rodones sobre el tema que han tingut un notable èxit de públic. Evidentment, estem parlant de literatura en llengua castellana per tant, d'un món en principi diferent del nostre ni que sigui només per l'enorme número de "clients" potencials però, com es va veure, el gènere pateix dels mateixos tòpics, topa amb els mateixos esculls i es troba amb els mateixos problemes independentment de quina sigui la llengua.

La primera d'aquestes taules rodones, "La ciencia ficción

Andrés Ibáñez, Julián Díez, Eduardo Vaquerizo i Jose Carlos Somoza

entre nosotros", celebrada el dia 16, comptà amb la presència de tres escriptors, Andrés Ibáñez, José Carlos Somoza i Eduardo Vaquerizo, essent moderada pel periodista i crític literari Julián Díez i amb l'assistència d'un centenar llarg de persones.

Julián Díez va obrir l'acte presentant als participants i fent una breu introducció sobre

la història de la CF fent esment de la primera denominació que va tenir al territori espanyol (romance científico) que quedà eclipsat per l'actual denominació 'a l'americana' que la porta a la situació actual en l'esmentat territori.

Les intervencions es van obrir per ordre alfabètic (de noms) i Andrés Ibáñez va sentenciar que ara mateix tot és pot considerar ciència-ficció vist que estem vivint en el futur. Ibáñez situà el principi de la CF en obres tan remotes com l'*Odissea*, *Gilgamesh*, *Les mil i una nits*, *Orlando furioso* etzètera. Alhora que opinà que la literatura anomenada 'realista' és la que hauria de ser tractada com a subgènere. Darrera d'ell, José Carlos Somoza (qui, per cert, va monopolitzar bastant totes les intervencions del debat), es va mostrar sorprès d'haver estat convidat a un acte relacionat amb la ciència-ficció ja que ell no es considera un autor "etiquetable" sinó un escriptor amb llibertat de temes. Afirmà que és justament per culpa d'aquestes etiquetes que s'obre pas a la marginació de determinades tendències literàries. Continuà la seva intervenció fent un inspirat paral·lelisme entre la evolució de la literatura de gènere i els forats negres: segons Somoza, tota obra que cau en el forat negre que és la definició de CF, està condemnada a romandre-hi i a ser només CF i cap altra cosa i això va en contra d'una escriptura basada en patrons propis i sense prejudicis de gènere. Apuntà la idea que tornaria a sortir altres vegades durant l'acte, del poc encert del qualificatiu 'ciència-ficció' (del qual culpabilitza l'afany classificatori nordamericà), per a acabar considerant que, afortunadament, la tendència actual va cap a una barreja de gèneres (que, per cert, ja practicaren clàssics com ara Cervantes amb el seu *Quixot*, o Shakespeare a *La tempestat*).

Malgrat els intents del moderador per evitar caure en l'omnipresent tema de la definició de ciència-ficció, Eduardo Vaquerizo s'arriscà d'entrada a donar-ne la seva pròpia versió segons la qual, la CF és el gènere que tracta, sobretot, de l'entusiasme i de l'astorament davant la vida. Vaquerizo reblà el clau de la marginació del gènere quan afirmà que la marginació durant anys a l'estat espanyol de la pròpia ciència, va ser un llast molt fort per al seu desenvolupament i, de retruc, al de qualsevol concepte que s'hi relacionés. Coincidí tangencialment amb el ponent anterior en dir que en l'actualitat, la CF ha passat de ser una creació reduïda destinada a un públic molt concret, a ser una eina més de creació en llibertat.

La segona ronda d'intervencions va consistir en respondre un parell de preguntes

comunes llançades pel moderador de l'acte: Quina pot ser la causa de rebuig al gènere i si, personalment, algun dels presents s'havia sentit algun cop marginat. Al nostre parer aquesta segona ronda no va ser precisament un encert perquè va donar peu a repetir un i altre cop els mateixos tòpics de sempre tot i que Vaquerizo, va intentar posar el contrapunt donant la culpa de la "demonització" a les onades de literatura de gènere de dubtosa qualitat literària que, durant uns quants anys van copar el mercat. També és va parlar dels prejudicis que genera el fet de publicar en algunes editorials i del rebuig del públic a les portades cridaneres que estem acostumats a associar amb la ciència-ficció.

El torn de preguntes va tornar a incidir sobre les causes del menyspreu envers el gènere però un dels assistents va propiciar un interessant tancament de l'acte en preguntar a la taula quines serien, al seu parer, les futures temàtiques que s'explotarien. Les respostes van ser tan diferents com ho eren els membres de la taula i a més de representatives dels seus diferents punts de vista sobre el tema:

Per a Ibáñez, la temàtica és senzillament el present; per a Somoza, la informàtica (!), i per a Vaquerizo, la convivència. Julián Díez va fer un tancament de sessió magistral en assenyalar que totes aquestes temàtiques són, en realitat, el futur de la literatura.

La segona taula rodona amb el nom "La ciencia-ficción que hemos leído", tingué lloc el dia 23 amb una audiència lleugerament superior, i va comptar amb tres escriptors, en aquest cas autèntics militants, Elia Barceló, Luis Alberto de Cuenca i José María Merino, actuant com a moderador Fernando Angel Moreno professor de la Universitat Complutense.

Elia Barceló, Fernando Ángel Moreno, José María Merino i Luis Alberto de Cuenca

Després d'una encertada introducció i de les presentacions pertinents a càrrec del moderador (per al nostre gust més encertat que el de l'acte anterior), obrí la taula Elia Barceló, exposant altre cop la teoria de què la ficció és el gènere literari més antic. Segons Barceló, tan els oients d'històries per tradició oral, com més tard els lectors, el que busquen en aquestes són coses fora de la quotidianitat, coses fantàstiques que els distreguin de l'aparent monotonia de la realitat i no és fins al segle XX que s'afegeix el concepte de ciència per raons evidents.

A continuació, Luis Alberto de Cuenca va sorprendre a l'auditori en primer lloc declarant-se "frik" (la sorpresa es pot entendre si mireu la fotografia que acompanya aquesta crònica) i amant igualment dels gèneres negre, fantàstic i de terror, per tornar seguidament a embrancar-se en les possibles definicions de CF que sembla que és un punt inevitable en qualsevol conversa sobre el tema i que, aparentment, està destinat a

no trobar una solució satisfactòria per a tothom.

Per acabar la primera ronda, José María Merino va deixar clar en primer lloc que en la seva opinió (compartida pels altres tertulians) el desencert més gran rau en la mala traducció que s'ha vingut a fer del terme americà Science Fiction; Merino és del parer que, si d'un primer moment el gènere s'hagués anomenat Ficció científica, terme que va utilitzar durant tot l'acte, enlloc de ciència-ficció, potser no hauria topat amb tants esculls a l'hora de ser acceptat sobretot en els cercles acadèmics tradicionalment refractaris a qualsevol cosa que tingui un aroma massa 'popular' (divertit el símil de Merino sobre la situació similar que pateixen les lletres dels tangos a l'hora de ser considerades poesia).

Després d'una animada segona ronda d'intervencions, i per iniciativa de de Cuenca, es va demanar als tertulians quins eren al seu parer els tres millors autors a nivell mundial. Si aquest punt esperàvem alguna sorpresa ens en vam quedar amb les ganades ja que tots tres van coincidir, com era previsible, en mencionar Ray Bradbury, i a continuació les preferències es dividien entre Philip K. Dick, Isaac Asimov, Frederik Brown, Ursula K. Le Guin (tot i que va semblar que l'elecció d'aquesta per part d'Elia Barceló fou per qüestió més aviat de gènere i, en aquest cas no ens referim precisament al literari), i Cordwainer Smith.

A l'hora del col·loqui, la mitjana d'edat dels autors elegits va provocar alguna intervenció del públic referida a la aparent falta de relleu generacional en els escriptors però volem fer constar que també es va parlar del Ciberpunk i del Steampunk com a subgèneres alternatius a la visió general, potser massa clàssica, de la ciència-ficció.

En resum, un debat ben portat i molt animat que podia haver-se allargat molta més estona sense que a ningú se li hagués fet pesat.

En ambdues taules rodones va aparèixer citada una frase amb la que volem tancar aquesta crònica: Segons Philip K. Dick, la ciència-ficció no és el gènere de "Que passaria si....?. És el gènere de "Ai, Déu meu! Que passaria si...?"

b.p.

Trobareu la informació completa dels dos actes al web de l'Instituto Cervantes. (Fotografies dels actes gentilesa de l'Instituto Cervantes)

LLIBRES

Les històries naturals

Joan Perucho
Edicions 62, 2011

Una novel·la imprescindible per a qui no l'ha llegit, i recomanable com a segona lectura per aquells que la van llegir fa anys. Edicions 62 ha

reeditat *Les històries naturals* de Joan Perucho, amb un excel·lent pròleg de Julià Guillamón.

A aquells que esteu cansats de tanta mediocritat a l'actual narrativa fantàstica, avorrits de narracions de poca volada i escàs interès, us recomanem l'extraordinària novel·la de Joan Perucho, una obra mestra sens dubte i uns dels clàssics de la literatura catalana.

Com es diu a la contraportada "passats cinquanta anys de la seva publicació *Les històries naturals* manté plenament avui dia la seva vigència" .

I continuarà sorprenent als nous lectors amb aquesta fórmula de narració mig d'aventures històriques i fantàstiques escrita amb fina ironia i humor i que pretén desmitificar la literatura del gènere. Una novel·la que va optar, en el seu moment al *World Fantasy Award*, a la millor novel·la de fantasia, cosa difícil per una obra no provinent del món anglosaxó. Una obra excepcional, que Harold Bloom, reconeixent-ho, va incloure al seu Cànon Occidental .

Joan Perucho, (1920-2003) va ser novel·lista, crític d'art i articulista, a més de jutge, i és un autor que ha quedat com un dels més polifacètics i originals de la nostra literatura. El reconeixement li va arribar el 1960 justament amb *Les històries naturals*, que va ser traduïda a més de quinze llengües.

La novel·la tracta, a la manera de moltes obres vernianes, del viatge d'Antoni de Montpalau, científic i racionalista, i el seu cosí Isidre Novau, capità de vaixell. Un viatge a la recerca d'un vampir, Onofre de Dip, que terroritza les comarques catalanes i del País Valencià.

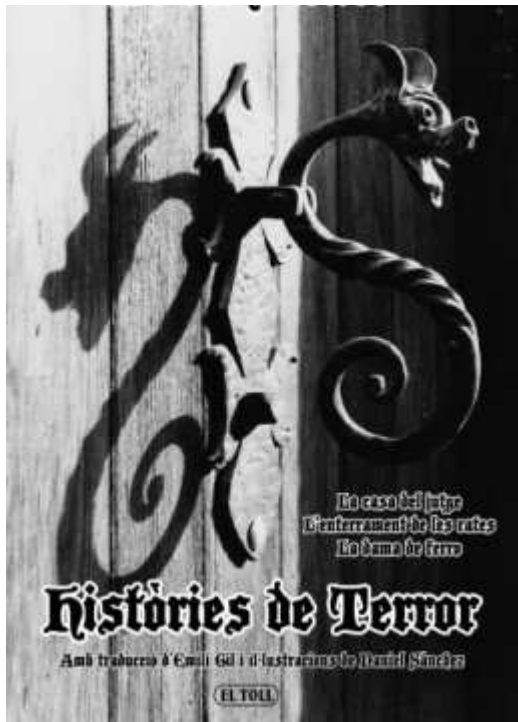
La trama se centra en el període històric de 1840, època de la primera carlinada. I, com ens explica Julià Guillamón, al seu pròleg, darrera la fantasia i l'humor Perucho va construir una al·legoria política a la manera de les novel·les d'Italo Calvino , *El vescomte migpartit*, *El baró rampant* i *El cavaller inexistent*.

Les històries naturals és una novel·la fascinant i apassionant que trenca motllos, de lectura obligada pels amants de la bona literatura.

M. G.

Històries de terror

Bram Stoker
Traducció d'Emili Gil
Il·lustracions de Daniel Sánchez Limón
Ed. El Toll, 2010

Si bé les tres històries que conformen aquest volum van ser publicades inicialment el 1915 dins de *Dracula's Guest and Other Weird Stories* editat per la vídua de l'autor, la impecable traducció al català d'Emili Gil converteix aquesta edició en una autèntica novetat.

Bram Stoker (Clontarf/Dublin 1874-Londres 1912) és conegut principalment per la seva obra cabal *Dràcula* i, potser precisament per això la resta de la

seva producció ha quedat una mica a l'ombra.

Aquestes tres històries: "La casa del jutge", "L'enterrament de les rates", i "La Dama de Ferro" (de vegades coneguda com "La pell-roja" degut a la traducció literal de l'original, "The squaw") tenen el nexa comú d'emprar animals com a reflexos de situacions socials humanes. Les rates en les dues primeres obres i el típic i tòpic gat negre en la tercera.

"La casa del jutge" resulta la més "clàssica" de les tres històries. Una casa presumptament encantada és la tria que fa un jove estudiant de matemàtiques que només pretén estar tranquil per tal de preparar els seus examens. Ben aviat, les rates (o potser una única rata?) el distrauran de la intenció inicial contraposant el seu esperit clarament científic a una sèrie d'esdeveniments totalment irracionals. És una història de fantasmes de la qual millor no donar massa pistes per no desvetllar-ne la trama, ara, això sí, no espereu trobar-hi un "conte matemàtic"!

A "L'enterrament de les rates" trobem un angoixant paral·lelisme entre la vida d'aquests rosegadors (paradigma de la brutícia i de la misèria, pobladors de clavegueres i transmissors de malalties indesitjables) i la dels habitants del Paris més depauperat fins al punt que a mesura que avança la trama es fa difícil destriar de quin dels dos col·lectius estem parlant. Si hagués d'emprar un sol adjectiu per a qualificar aquesta història potser triaria aquest: macabra!

Finalment, "La dama de ferro" és la història d'una venjança: Una mare (gata) segueix l'assassí (humà) de la seva cria per tal de venjar la seva mort absurda i cruel. Sobta, sobre qualsevol altra cosa, el comportament clarament "animal" de l'assassí davant de l'actitud gairebé "humana" de la gata. El fet que es tracti d'una gata negra ha fet que molts cops s'hagi buscat paral·lelismes entre aquest conte i El gat negre de Poe. Sincerament, la qui subscriu no creu que pagui la pena de perdre el temps en aquest punt. Stoker no estalvia cap mena de detall escabrós en la narració de l'assassinat ni en el de la persecució, per tant, si sou socis d'alguna lliga de protecció dels animals, estalvieu-vos la lectura d'aquesta història.

Per resumir direm que si us agrada passar "males estones" no us perdéssiu pas aquesta versió d'un clàssic, us en fareu un tip!

b.p.

La casa de la torre

Isabel del Río
Il·lustracions d'Oriol Malet
La Galera (2010)

La Marina és una jove universitària que, després d'una caiguda, apareix de sobte en una nova realitat, una espècie de reflex fosc de la nostra, on als pocs éssers humans que troba només els preocupa sobreviure a unes estranyes criatures caníbals. A través de la seva lluita per la supervivència, la Marina farà sorprenents descobriments sobre el seu estrany nou món i sobre ella mateixa

Aquesta és la sinopsi de la segona novel·la d'Isabel del Río (Barcelona, 1983), llicenciada en filosofia i llibretera, una barreja que marca profundament la seva obra. *La casa de la torre*, inspirada en una casa que existeix realment i que com passa a la novel·la l'autora no ha aconseguit mai veure des del carrer, ens transporta a un món que si bé en aparença és similar al real, en realitat resulta enigmàtic, fosc i, sobretot, perillós. Allà trobarà en James, un nano que està a punt de tornar-se boig a base d'haver-hi sobreviscut tota mena de pors i de desgràcies però que demostra finalment ser prou assenyat i se solidaritzarà amb ella a l'hora d'ajudar-la a fugir del seu malson.

Una mena de versió d'Alicia al País de les Meravelles, on es confonen realitat i ficció, amb uns personatges actuals però igual de cruels i

psicològicament complicats. El lector queda completament atrapat per una trama francament imprevisible i, si potser no arribarà a passar por, sí que es farà un fart de patir.

Potser el fet que aquest llibre es presenti com una 'novel·la juvenil', cosa que, per altra banda sembla que tant editors com llibreters tenen tendència a fer quan tenen el més mínim indici que la cosa fa "olor" de CF o de Fantasia, recolzant-se també en el llenguatge planer i la redacció àgil i 'de bon llegir' que utilitza l'autora, comporta el perill que la novel·la no arribi a l'ampli sector de públic adult amant del gènere.

L'edició de La Galera és extraordinària i molt atractiva del punt de vista visual. Els dibuixos en blanc i negre d'Oriol Malet i l'aparició de tant en tant de pàgines absolutament negres, col·laboren a crear una atmosfera tètrica i inquietant que endinsa encara més al lector en una trama que voreja el surrealisme.

b.p.

Skyland

Illes en el cel
David Carlyle
Editorial La Galera 2010

L'acció d'*Skyland* se situa en un del futur llunyà a l'any 2251. La Terra tal com la coneixem ha desaparegut i en el seu lloc queden fragments de terra, una mena d'illes suspeses a l'aire que desafien la més elemental llei de la gravetat. Per altra banda, al costat d'aquesta trama, se'ns expliquen uns fets succeïts a Islàndia en un més proper 2078, on una científica que estudia uns estranys fenòmens, es veu embolicada en una intriga.

Illes en el cel és la primera entrega d'una trilogia signada per David Carlyle, que és el pseudònim

d'un escriptor italià del qual no es coneix la identitat, no ens enganyem pel nom ni per la volguda estètica anglosaxona. Una trilogia de pseudo-ciència-ficció que s'apunta a la última moda. Primer van ser els mags i la màgia, després els vampirs, i ara li toca a la ciència-ficció. Una trilogia, -per què sempre trilogies?- que vol seguir els passos de *Els*

Jocs de la Fam.

La novel·la ha estat editada en català per La Galera, en tapa dura, i una sobrecoberta suggerent, dins d'aquest tipus de producte dit, en l'argot editorial, "llibres d'impuls", és a dir que entrin pels ulls als possibles compradors. Tant se val el que hi trobem dins?

Escrita d'una manera àgil i entretinguda, i per això mateix sense cap gruix narratiu, amb personatges juvenils lineals i plans, premissa sine quan non, en aquest tipus de productes i amb una traducció de l'italià que té algunes esquerdes importants. El final és més o menys obert per crear expectatives; la segona entrega titulada La nau de les tempestes ja està anunciada per al mes de març.

M. G.

CINEMA

MONSTERS

Gran Bretanya, 2010

Director: Gareth Edwards

Monsters és com una alenada d'aire fresc enmig de tants efectes especials amb catàstrofes esgarrifoses, naus espacials i meravelles en 3D. Salvant les oportunes distàncies, *Monsters* està en la línia de *District 9*.

Algú n'ha dit ciència ficció barata, d'aquesta opera prima. Una primera obra del director Gareth Edwards, un director que provenia del camp del guió i dels efectes especials, i el cert és que la pel·lícula va ser rodada amb un pressupost molt ajustat. *Monsters* es va presentar a Sitges i Edwards va declarar que "amb més limitacions ets molt més creatiu". També va explicar que li agradava la ciència

ficció perquè feia que el públic reexaminés totes les seves creences. Una bona frase, certament.

I ara passem a la pel·lícula. Tot plegat comença quan una sonda que conté mostres de vida alienígena s'estavella a Mèxic i al cap d'uns dies apareixen un seguit d'estranyes formes de vida, una mena de pops gegants i viscosos. Llavors es declara una zona de quarantena i l'exèrcit intenta contenir l'expansió de les criatures.

Enmig d'aquest estat de coses la pel·lícula ens explica el viatge dels protagonistes, un periodista i una noia que intenten tornar als Estats Units. La pel·lícula, entraria també a la categoria de *road movie*. Una *road movie* de ciència-ficció amb una història d'enamorament, però també amb bones dosis de crítica social i política.

M. G.

Destí ocult

The Adjustment Bureau
(George Nolfi, 2011)

Quina factoria d'idees era Philip K. Dick! *Destí ocult* es basa en un relat de l'escriptor (*Adjustment Team*, 1954) l'obra del qual ha inspirat pel·lícules memorables de ciència-ficció com *Blade runner* (1982), *Desafiament total* (1990) o *Minority report* (2002), entre

d'altres.

Un home jove de classe mitjana, que apareix gairebé del no res, irromp amb força a l'escenari polític dels Estats Units d'Amèrica. Durant una nit electoral coneix una noia de la qual s'enamora sobtadament, però el destí dels dos sembla que ha d'anar per camins diferents... i d'això, de redreçar-ho, se n'ocuparà l'Oficina d'Ajustaments (*Adjustment Bureau*), una mena de ministeri format per funcionaris maldestres que s'ocupen de controlar l'esdevenidor del món.

El guió, el ritme i les escenes d'acció -escasses, però resoltes amb eficàcia- converteixen el film en una història entretinguda. Recorda, en certs aspectes, algunes idees que apareixen en pel·lícules com *El Show de Truman* (1998) o *Oblida't de mi* (2004). Els personatges principals i el que s'esdevé entre ells, però, no acaba de ser creïble, i no em refereixo als funcionaris de l'Oficina d'Ajustaments -homes grisos embarretats a mig camí entre els agents elegants de *The matrix* i els observadors calbs de *Fringe*- que sovint duen obertes unes llibretes on es veu el mapa amb les bifurcacions del curs dels esdeveniments: passat present i futur. Aquests homes, que tenen la seu d'operacions a la Biblioteca Pública de New York, són capaços d'obrir portes, dreceres que els traslladen ràpidament a nous escenaris de la ciutat. El que no aconsegueix el guió fer versemblant és la relació que s'estableix entre el jove polític i la prometedora ballarina. Aquí el film trontolla.

Destí ocult vol representar la victòria de l'amor, l'obstinació humana i la llibertat de triar sobre el determinisme, sobre el destí que suposadament està escrit. Ho remarca el simbolisme d'una de les escenes finals amb el rerefons de l'Estàtua de la Llibertat, a la qual segueix un desenllaç previsible. Però és en aquest determinisme que dirigeix i controla el món on el film deixa anar un cert tuf pseudoreligiós que pagaria la pena comprovar si també hi és al relat original de P. K. Dick.

JdM

CÒMIC

Zombillennium 1: Greta

d'Arthur de Pins

Traducció de Glòria Roset Arissó

Estrella Polar (Col·lecció Comic Books) any 2011

Amb una mica de retard sobre l'edició castellana (cosa que, segons l'editorial no tornarà a passar en els següents volums), ens arriba la primera entrega de Zombillennium del dibuixant bretó Arthur des Pins nascut el 1977 i molt conegut sobretot a França per les seves col·laboracions en revistes com ara Spirou o Fluides Glaciaux, i per les seves participacions en campanyes publicitàries. A l'estat espanyol s'han publicat amb notable èxit traduccions d'altres dues obres seves *Pecados veniales* (*Péchés Mignons*) i

Antikamasutra.

Zombillennium és un parc d'atraccions o més aviat la seva versió moderna de parc temàtic, on el personal entra a treballar amb un contracte indefinit, bé, de fet, és un contracte per a tota l'eternitat perquè l'únic requisit indispensable per a entrar a formar part de la plantilla és no ser un comú mortal. Zombis, vampirs, homes llop, mòmies, esquelets, bruixes... formen part d'aquest peculiar equip de treball. Zahner, el protagonista, s'hi incorpora després d'un accident i una mica per casualitat i degut a les seves particularitats porta força maldecaps a l'encarregat a l'hora de col·locar-lo en un lloc concret.

Els dibuixos, totalment fets per ordinador, recorden potser més els personatges i els escenaris d'una pel·lícula d'animació que no pas els d'un còmic (no endebades l'autor ho és també de diversos curts d'animació);

aparentment senzills estan curullats de detalls que paga la pena mirar-se amb calma (impagable la becària-bruixa volant en una escombra-monopatí!).

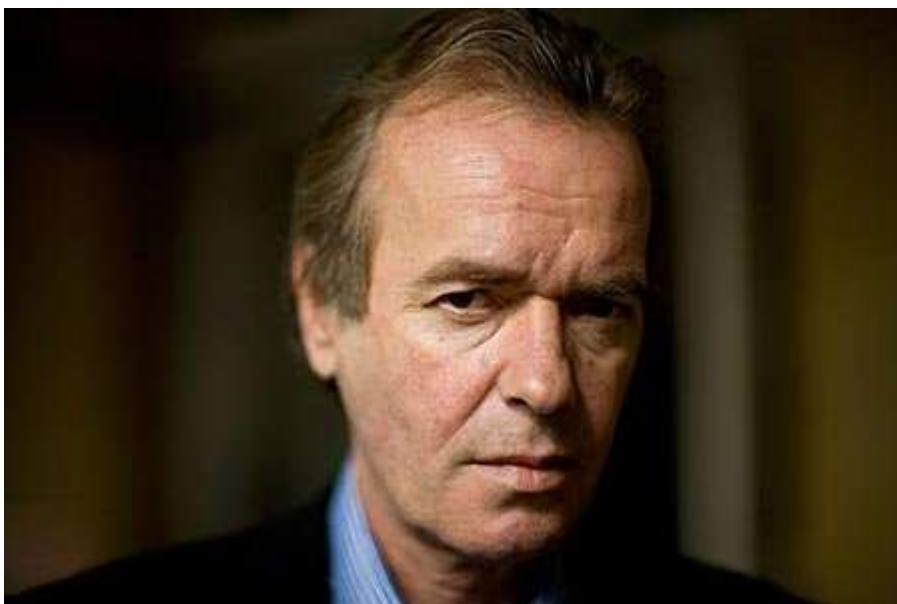

Zombillenium sembla en principi dirigit a un públic juvenil però estem segurs que farà les delícies del públic de qualsevol edat i, personalment, ja n'esperem amb candeletes la propera entrega.

L'autorn Arthur de Pins, serà present a la propera edició del Saló del Còmic que se celebrarà a Barcelona del 14 al 17 d'abril d'enguany.

D. Ticó

TECNOCIÈNCIA EN FICCIÓ

Martin Amis (Oxford, 1949) és un novel·lista amb la consideració de ser un dels millors de la seva generació i, també, d'anar de provocador. Actualment dóna classes d'escriptura a la universitat i va publicant novel·les i assajos sempre interessants.

El 1997 va publicar la novel·la *Tren nocturn*. Poc a veure amb els

trens, que aquí són una metàfora passatgera, perquè és una novel·la negra de fort contingut sociològic: què pot dur a una dona guapa, rica, intel·ligent i triomfadora a suïcidar-se?

Durant les perquisicions la policia protagonista visita el centre de recerca en astronomia on treballava la suïcida. El rigor amb què Martin Amis descriu la feina d'investigació, el funcionament del centre i la rivalitat entre els centres de recerca és al nivell del que fa servir per descriure i analitzar els nous problemes de la condició humana. Heus aquí un exemple del tractament que l'autor dóna a la tecnociència en el seu text:

Jennifer treballava en qüestions relacionades amb l'edat de l'univers. Un camp

extremadament polèmic i competitiu. Un camp en què existeix una rivalitat implacable. Estudiem el ritme d'expansió de l'univers, el ritme de desacceleració d'aquesta expansió, i el paràmetre de la massa-densitat total. Per abreviar, i respectivament: la constant d'Hubble, el q-res y la matèria obscura. Ens estem preguntant si l'univers és obert o tancat... La miro, detectiu, i estic veient una resident de l'univers perceptible. Segur que no li interessien massa aquests temes.

De paràgrafs com aquest n'hi ha força, però va més enllà i entra en l'ànima del científic.

Newton, Isaac Newton, solia mirar fixament el sol. Es quedava cec durant dies, setmanes, mirant fixament el sol. Tractant d'imaginar com seria el sol. La Jennifer..., estava aquí mateix, asseguda on és ara vostè. I va citar un aforisme. d'un francès. Un duc. Que deia alguna cosa així: "ningú pot mirar fixament el sol o la mort sense..., sense protegir-se els ulls". I l'interessant és el següent.

¿Sap qui és Stephen Hawking, detectiu? És aquest... tipus de la cadira de rodes. Que parla como un robot. Y, sap què és un forat negre, detectiu? Sí, suposo que tots ens en fem idea. La Jennifer em va preguntar: ¿per què fou Hawking qui va desxifrar l'enigma dels forats negres? I jo li vaig donar la resposta de rigor del físic: perquè és el més intel·ligent de tots. Però la Jennifer va voler que considerés una explicació més... romàntica. Va dir: Hawking va entendre els forats negres perquè podia "mirar-los fixament". Els forats negres signifiquen oblit. Signifiquen mort. I Hawking porta mirant fixament la mort tota la seva vida adulta. Hawking és capaç de 'veure-hi'.

Jordi Font-Agustí

OPINIÓ

Els UAV i el Projecte Número.

L'any 1959, Isaac Asimov va publicar un recull de contes titulat *Nine Tomorrow*, que va veure la llum en castellà de la mà d'Ediciones Martínez Roca, el 1985 amb el títol de *Nueve futuros*. Desconec si l'obra ha estat publicada en català, però

em temo que no, seguint la tònica de la paupèrrima mostra dels clàssics de CF que trobem traduïts i o publicats a la nostra llengua. Però aquesta és un altra historia...

Al recull de set contes, per cert molt interessants tots ells, n'hi ha un que porta el títol en castellà de "La sensación de poder". El conte, no gaire llarg, unes deu pàgines, comença en un despatx del Nou Pentàgon en un futur que no se'ns precisa. En aquest futur la Federació Terrestre lluita de fa anys contra un enemic exterior anomenat Deneb en una llarga guerra de desgast que està en punt mort i s'està convertint en impopular entre la població terrestre.

En el transcurs de la narració, anem sabent que les naus de guerra no estan tripulades per pilots sinó que estan "tripulades" per un ordinador, i el mateix succeeix amb les naus de l'enemic Deneb, "és una guerra doncs d'ordinadors que lluiten entre si", segons diu un dels personatges, i afegeix que a cada nou perfeccionament en el programa de vol i atac, l'enemic contesta amb una millora similar. La guerra doncs, pels alts comandaments, està en un impàs, en un cercle viciós que cal trencar.

La solució que s'ofereix al Nou Pentàgon per part d'uns assessors civils, és la de dotar les naus terrestres d'un pilot humà capaç de fer els càlculs necessaris. Com que els homes han abandonat de fa segles el conreu del càlcul, -no saben ni multiplicar, ni dividir, ni treure arrels quadrades-, caldrà tornar a ensenyar-los matemàtiques, és per això que l'operació s'anomena Operació Numero.

I aquesta proposta acaba tenint el vist i plau del Nou Pentàgon i del Govern de la Federació Terrestre, l'aproven pels notables avantatges que representa, tal com explica un general. En primer lloc, avantatges tàctics: els pilots humans seran menys previsibles que els ordinadors i aconseguiran canviar el curs de la guerra. I en segon lloc, a parer dels militars, un avantatge, encara més important l'econòmic. El cost d'un ordinador és superior al d'una vida humana. De pilots humans se'n poden tenir els que es vulgui i amb menys despeses.

Aquest conte em va venir al cap llegint un article sobre els UAV, la sigla en anglès dels avions de combat no tripulats. Amb els UAV es pot fer la guerra assegut còmodament en una cadira de l'oficina, amb una pantalla, un teclat i un joystick, com en un videojoc. Les bombes, els míssils i les víctimes són reals, es clar.

En el projecte UAV, com en el Projecte Número, del conte d'Asimov, hi ha avantatges tàctics i econòmics importants.

Econòmicament, la formació d'un pilot de combat nord-americà te un cost de 2'6 milions de dòlars, mentre que la d'un militar que s'asseu en una butaca a terra és de 135.000 dòlars. I pel que fa l'avantatge tàctic, els UAV poden estar mes d'un dia amb la

seva corresponent nit, volant i bombardejant, cosa que amb pilots humans és impossible.

En el conte de l'Asimov, el tècnic que proposa rescatar la capacitat de càlcul perduda pels éssers humans, se suïcida, veient com ha acabat la seva idea: "Quan va començar el Projecte Número, vaig confiar en el seny i la prudència dels meus superiors, en l'ús pacífic d'aquesta capacitat però avui veig que només s'utilitza per a la mort i la destrucció".

Decididament ens cal una ciència ficció ètica...

Montserrat Galicia

RELAT

UN BON TRACTE

Hi havia una vegada un home que volia conquerir el món. Va estar anys i panys planificant estratègies i elaborant obscures conspiracions per a portar a terme el seu projecte. El seu pla havia de ser perfecte, no hi havia d'haver escletxes de cap mena, per tant i per evitar possibles traïcions o en la seva absència, remordiments d'última hora o possibilitat d'espionatge o contraespionatge, va decidir obviar la intervenció de cap altre ésser humà en els seus plans.

Mitjançant una exclusiva tecnologia de la seva pròpia invenció, l'home que volia conquerir el món, va començar a sondejar galàxies mai explorades cercant un aliat escaient als seus plans.

Ben aviat va trobar civilitzacions disposades a conquerir la Terra, però no se'n acabava de refiar de la majoria. Va desestimar els massa poderosos per por de que un cop fossin aquí no complissin amb el que havien pactat. Va rebutjar els que eren massa lluny, doncs quan arribessin a la Terra ell ja seria massa vell per a segons quines conquestes. Tampoc no li van fer gràcia els de naturalesa radioactiva o nuclear, ell al cap i a la fi volia ser l'amo del món i no tenia cap interès en destruir-ho tot.

Finalment, però, la recerca va donar els seus fruits i en una galàxia anomenada Mesenllànides va trobar un poble que s'ajustava a les seves necessitats i que li va semblar que podrien arribar a una entesa sense massa risc.

Les negociacions amb la població al·lienígena que finalment es va avenir a les seves condicions van ser llargues i feixugues, però finalment després d'un munt d'estira i arronsa van signar un conveni beneficiós per a ambdues parts.

Bàsicament el tracte consistia en que ell els facilitaria un punt d'arribada discret i que ells, sense abusar en cap moment de la força ni la crueltat envers els humans, anirien conquerint tot el territori d'una forma regular i en totes direccions alhora. Un cop la feina estigués enllestida, l'home volia conquerir el món en seria l'amo i senyor i ells, en compensació a la feina feta, tindrien dret a emportar-se tots els gossos de la raça Xiuaua cap al seu món.

Finalment va arribar el dia acordat i l'home que volia conquerir el món es va llevar ben d'hora per a poder albirar l'arribada de les naus a les coordenades acordades. L'espectacle era fabulós, centenars de naus inundant el cel d'un radiant matí del mes de maig. Però sobtadament es va adonar de què alguna cosa no anava bé, o almenys com ell ho havia planificat.

Les naus van anar aterrant ordenadament i en formació al lloc escollit. De la nau que semblava ser la que duia el comandament en va emergir una plataforma que va dipositar suaument, al costat de l'home que volia conquerir el món, el capità general dels al·lienígenes.

Es van mirar fixament als ulls i l'home va dir al seu aliat :

Però per què no m'ho deies que només mesureu 30 centímetres d'alçada ?

L'al·lienígena es va encongir d'espatlles i va preguntar per on havien de començar, tot i fregant-se les mans.

pH, març del 2011

BESTIOLES GAL·LÀCTIQUES

del Manual de Supervència Estel·lar d'en Jordi Gort

Dins la imatge, podem observar a en Clor Lladonosa, important investigador dels excavadors (*Lacto excavo*), guiant amb la seva arma emisora de bones vibracions a la mare d'un nadó que s'havia perdut seguint el rastre d'un esbart de cucs subterrànics...

del Manual de Supervivència Estel·lar. Ref.: 1iigt5anç.

Recordeu que la sortida del número 28 coincidirà amb l'entrada de l'estiu.